

RUSLAND ALS MACHTSFACTOR

Deze analyse betreft meer defensie in het algemeen dan luchtvaart, maar luchtvaart mag niet worden geïsoleerd van maatschappelijke ontwikkelingen. De oorlog in Oekraïne lijkt voor Rusland niet gunstig te verlopen. Laten we desondanks geen voorbarige conclusies trekken. Rusland blijft militair en politiek gezien een sterk land waarmee de wereld, en vooral Europa, terdege rekening moet houden.

GROTE PROBLEMEN

Rusland lijkt door haar voorraad moderne wapens heen te raken. Offensieven lopen vast en Oekraïne neemt soms zelfs het initiatief. Als het Westen Oekraïne voldoende blijft steunen kan het conflict worden beëindigd, hoewel de aard van de afloop zeker niet vaststaat. Als Rusland zelfs Oekraïne niet in korte tijd kan verslaan, heeft de NAVO dan zo veel te duchten van het land? Waren de investeringen in NAVO-strijdkrachten in de afgelopen jaren wel nodig? Het is gemakkelijk om achteraf de toekomst te voorspellen. Niet alleen omdat we weten hoe het verleden is afgelopen, maar ook omdat we de gevolgen van andere, wellicht verkeerde, keuzes niet hoeven te dragen. Ik laat de vraag rusten of achteraf de juiste keuzes zijn gemaakt voor de westerse verdediging en richt me op de toekomst. Die toekomst ziet er minder rooskleurig uit dan we nu misschien denken.

De prestaties van de Russische strijdkrachten vallen zonder meer tegen. Voor een luchtvaarttijdschrift is vooral belangrijk dat de Russische luchtmacht geen doorslaggevende rol lijkt te spelen. Dat zegt volgens mij vooral iets over de slechte coördinatie tussen grond- en luchtmacht, die voormalig bevelhebber Dick Berlijn opmerkte in de Volkskrant van 22 september jongstleden, en daarmee over de offensieve capaciteiten ervan. Maar we moeten bedenken dat de strijd in Oekraïne geen existentiële operatie voor Rusland is. Bij een conflict met de NAVO - of met een NAVO-lid - worden alle Russische strijdkrachten (landmacht, marine en luchtmacht) gecoördineerd ingezet, waarvoor bovendien jarenlang plannen zijn gemaakt en oorlogsspeken zijn uitgevoerd. Dat is een conflict van een heel andere orde en Rusland heeft op tactisch niveau veel ervaring met het gecoördineerd inzetten van grond- en luchtmacht. Het heeft een forse defensie-industrie en een goede, zij het in omvang beperkte, opleidingsinfrastructuur.

EEN VOORBEELD

Duitsland was na de Eerste Wereldoorlog verarmd en verslagen. Maar juist daardoor kreeg vernieuwing een kans.

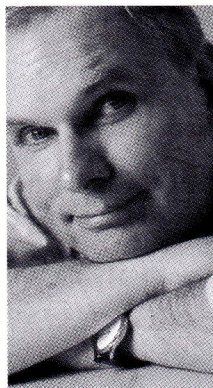
Rol van
luchtmacht
is beperkt

Oude wapens waren vernietigd of werden afgedankt, en al in 1919 begon het Duitse leger aan de wederopbouw. In twintig jaar - een half werkzaam leven - werden de Duitse strijdkrachten opnieuw opgebouwd. Wel ontbrak het aan diepte. Niet-operationele aspecten zoals reserves en grootschalige opleiding werden verwaarloosd. Het feit dat sinds de Napoleontische oorlogen duidelijk was geworden dat de grote Europese landen naar menselijke berekening niet blijvend konden worden geneutraliseerd, werd door Duitsland vergeten.

De Eerste Wereldoorlog is gelukkig allang voorbij, maar wat kunnen we ervan leren? Dat Rusland, met een goede opleidingsinfrastructuur en een grote industriële capaciteit, niet blijvend irrelevant zal zijn. Dat het land zeker zal leren van de tegenslagen in Oekraïne. En dat Rusland wellicht een sprong voorwaarts zal maken omdat de huidige aanpak van de oorlog in Oekraïne niet volgens plan heeft gewerkt. Ik denk dat Rusland veel nadruk zal leggen op onbemande systemen. De bouwstenen ervoor zijn aanwezig, het vermogen om een conflict lang vol te houden sluit aan bij de enorme geografische omvang van het land, en een duidelijke mislukking leidt vaak tot ingrijpende veranderingen.

TEN SLOTTE

Laten we onszelf niet verliezen in tevredenheid over het feit dat Rusland zich flink in de nesten lijkt te hebben gewerkt. Ik wil absoluut niet een Koude Oorlogmentaliteit aanmoedigen. Kalme vastberadenheid is beter. En misschien het besef dat Rusland zich niet zal afhouden van avonturen in West-Europa door een afkeer van oorlog. Afkeer is een emotie, en emoties kunnen worden gemanipuleerd door overheden. De Russen moeten zich zo veilig voelen, en zo tevreden worden met hun leven, dat ze geen oorlog willen. Dat kan een dictatuur volgens mij niet bieden. Maar Rusland blijft een politieke factor van betekenis, dus het Westen zal een manier moeten vinden om vreedzaam samen te leven. Ook afschrikking heeft zijn grenzen. Hoe klein de kans op escalatie ook is, op een keer gaat het mis. De kans op een auto-ongeluk is buitengewoon klein, maar toch overkomt het mensen af en toe. De mensen in Oekraïne, ook de Russische soldaten, hebben niets aan de wetenschap dat de kans op een conflict in West-Europa heel klein is. Het is cynisch, maar het conflict in Oekraïne toont dat oorlog in Europa niet zo ondenkbaar is als sommige mensen leken te denken. Ik kan dat helaas alleen maar als winst zien. ❏

Hans Heerkens
is docent
luchtvaartindustrie
Universiteit Twente
hans.heerkens@freeler.nl